

שאלה מב.

ועוד מה שפסק ז"ל בהלכות ברכות דפת ויין בלבד הוא דבעי הסיצה ואחר כך יצרך אחד לכולן אבל שאר אוכלין ומשקין אינן צריכין הסיצה אלא אע"ג דלא הסיצה אחד מדרך לכולן וקא מקשי ליה ר' יונתן ז"ל למה נתיב איכא דאמרי דמשמע לר' יוחנן פת ויין הוא דמהני להו אבל שאר דברים לא מהני וכל חד מדרך לגפשיה ואע"ג דהסיצה והשיז הרב ז"ל על דבריו הדבר ידוע שהפת חשובה מן הכל וכן היין חשוב מכל המשקין ומכל הפירות ולפיכך חשיבות הדבר שמצרכין עליו אנו מצריכין לכל אחד ואחד ברכה צפני עצמו לפי זה הפירוש שעלה על דעתכם בהנהו תרי לישני נמצאו שאר הפירות והמשקין חשובין יתר מן הפת והיין שהפת והיין אחד מדרך לכל אם נתועדו או הסיצו ושאר הפירות אע"פ שנתועדו והיסצו לא יצרך אחד לכל אלא כל אחד צריך לצרך הפך גדול יציא בארעא וגיוורא בשמי שמיא ולא הכי הוה פירוש הנהו תרי לישני אלא התרין לישני חד טעמא אית להו ואין שם חלוקה בענין אלא בשנוי המימרא ויש כמה מקומות בתלמוד כך שהוא מקפיד על נוסח המימרא היאך הוא אע"פ שאין ציניסן הפרש בענין וזה הפירוש אמר רב לא שנו אלא פת דבעי הסיצה ואחר כך יצרך אחד לכל אבל שאר הדברים לא בעי הסצה אלא אחד מדרך לכל אע"פ שלא הסיצו ור' יוחנן אמר אפילו יין נמי בעי הסיצה איכא דאמרי אמר רב לא שנו אלא פת דמהני לה הסיצה שיהיה אחד מדרך לכל הא לא היו מסוצין כל אחד מדרך לעצמו ודין זה צפת הוא בלבד אבל שאר הדברים אין צהן דין זה כדן שנאמר מהני בהו הסיצה אלא בלא הסיצה נמי כך הוא ור' יוחנן אמר אפילו יין כל אחד מדרך לעצמו ואם הסיצו מהני להו הסצה שיצרך אחד לכל עד כאן סוף דבריו של רבנו משה ז"ל ואני רואה סוגיא דגמרא לא כמר רהיטא ולא כמר רהיטא כר' יונתן ז"ל ליכא למפסק מהנהו תרי תלמידי דהוי יתבי קמי דבר קפרא והציאו לפניו כרוב ודורומסקינין ופרגיות נתן בר קפרא רשות לאחד מהן לצרך קפן וצרך על הפרגיות וכולי הא אשכחן צפירוש שאחד מדרך לכולן בשאר דברים חוץ מפת ויין ועוד ממעשה דרבן גמליאל וקנים

ברכת אברהם

חקנים שהיו מסובין ביריחו והביאו לפניהם כותבות ואכלום ונתן רבן גמליאל רשות לר' עקיבא לדרך קפץ וברך זרבה אחת מעין שלש וכו' והרי כותבות דלאו פת ויין נינהו ואחד מדרך לכולן הלכך לא אפשר למימר ששאר הדברים אפילו הסבו כל חד וחד מדרך לנפשיה וכדברי הרב ז"ל נמי ליכא למפסק דפירושא דקא פריש להנהו תרי לישיני לא רהיט לן מכמה אנפי מה שאמר לפי חשיבות הדבר שמזכרין עליו אלו מזכרין לכל אחד ואחד זרבה בפני עצמו מניין לו דבר זה ואכן איפכא שמיש לן דתנו רבנן היו יושבין בבית המדרש והביאו לפניהם אור בית שמאי אומר אחד מדרך לכולן משום שנאמר ברב עם הדרת מלך ובית הלל אומר כל אחד ואחד מדרך לעצמו ואוקימנא טעמיה דבית הלל משום ביטל בית המדרש הא לאו הכי ברב עם הדרת מלך אית להו ועוד אי הכי פת ויין אמאי גרעי מחשיבותיהו בשעת הסכנה אדרבה כל שכן דמתוספי חשיבות בהסיבה וכן נמי שנים שאכלו מזהו לחלק שלשה אין נחלקין אלא אחד מדרך לכולן וכו' משום שנעשו שלשה גרעי פת מחשיבותיה הכא ודאי איכא למימר יציא בארעא וכולי ומה שפירוש דברי רב דהכי קאמר רב לא שנו אלא פת דצעי הסיבה ואחר כך יברך אחד לכל אכל שאר דברים לא צעי הסיבה אלא אחד מדרך לכל ואע"פ שלא הסבו והא לא גרסי אכל שאר הדברים אלא הכי גרסינן בכל הספרים אכל יין לא צעי הסיבה ור' יוחנן אומר אפי' יין צעי הסיבה אכל יין וכולי מאי אפילו יין דקאמר ר' יוחנן אף יין צעי הסיבה מיצעי ליה ועוד כשהקשינו על לישנא קמא דרב מרישא דבריתא דקתני כל אחד ואחד מדרך לעצמו מאי הא דקא מתריץ שאני אורחים דדעתיהו למעקר וכי משום דדעתיהו למיעקר אי חשיב ליה יין והוי כפת וללישנא בתרא דאמר רב לא שנו אלא פת דמהניא לה הסיבה ולפי פירושא ששאר דברים אין צהן דין זה דמהני בהו הסיבה שיהיה אחד מדרך לכל אלא בלא הסיבה נמי כך הוא אם כן מאי האי דקא מותבין אלישנא בתרא דרב מסיפא דבריתא עלו והסבו אחד מדרך לכולן הא סייעתיה דרב היא דהא הכי נמי קאמר רב דשאר דברים מכל מקום אחד מדרך לכולן ומאי האי קא מתריץ מנו דמהני הסיבה לפת מהני נמי ליין ולפי דעתו הין ליין צורך הסיבה בלא הסיבה נמי כן הוא דינו ולא מהני ביה פת לעולם ועוד לפי סברו שלפי החשיבות כל אחד ואחד מדרך לעצמו לא הוה ליה לארז למימר לא שנו אלא פת דמהני ביה הסיבה אלא הכי מיצעי ליה למימר לא שנו אלא פת דמהני בה פיזור הלכך ליכא לפרש הכי דהא לא רהיטא סוגיא דגמרא כל עיקר ולפי פירוש שקבלנו ריהטא דלא כמר ולא כמר וכל מלי בין פת ובין יין ושאר דברים אם הסבו אחד מדרך לכולן ואם לא הסבו כל אחד ואחד מדרך לעצמו ואזלא כר' יוחנן ואין מקום להאריך בפירושא דשמעתא על אותה דרך ואי שמיעא ליה למר מילתא בפירושא דהא שמעתא לתקן זו את אותה הפוסקא ליצדיר לן צטיבותיה וענותותיה.

תשובה.

אפילו על ר' יהונתן ז"ל ליכא קושיא ממעשה דרבן גמליאל וחקנים דלא איירו תנאי ואמוראי אלא בצרכה ראשונה ומעשה דרבן גמליאל וחקנים בצרכה אחרונה אכל מעשה דהנהו תלמידי יראה דהוא קשי על סברא דר' יהונתן ז"ל ושהקשית על פירוש אבא מארי ז"ל מפלוגתא דבית שמאי ובית הלל דיהבי בית הלל טעמא ברב עם הדרת מלך אבז גררא קושיא יפה היא אכל כד מעיינית בדבריו ז"ל משכחת לה מים עמוקים ענה בלז איש ואיש תבונות ידלגה לא אמר ז"ל שחשיבות הצרכה שיצרך כל אחד לעצמו כי היכי דיקשי עליה האי מיתרא דבית הלל דהצרכה ודאי חשיבותיה שיהיה אחד מדרך והכל עונין אמן משום ברב עם הדרת מלך אלא חשיבות הדבר שמזכרין עליו אמר שאם הדבר שמזכרין עליו חשוב צריכין הנהנין זו להצרכה הודיה לשם עליו ולפיכך מדרך כל אחד ואחד לעצמו מפני חשיבות ההנאה שהגיעה אליו ועוד משמעתא זו איכא סיועא רבה לפירוש ז"ל דלא אמרי בית הלל ברב עם הדרת מלך אלא צהשו אותן העם יושבין ומתקנצין לאותה הצרכה דומיא דהסיבה דהכי היא הצריתא היו יושבין וכו' לא שנקרא הדבר מקרה דליכא ביה מהדרת מלך כלום הלכך לפי חשיבות הדבר צריכין בצרכה כל

ברכת אברהם

כל אחד ואחד ואם הסבו סגי להו ברכת אחד שהיא ברכת חסונה ומהני מפרקא לך הך קושיא אחריתי דליתמהת זה אמאי גרעי חשיבותיה בשעת הסיבה וגם יס בקושיא זו פירוקא אחרתא והוא שכשהם בו נעשו בהסיבתם כחדם אחד ולפיכך סגי להו בברכת אחד מהם וראיתי בדבריך בית שמאי במקום בית הלל ובית הלל במקום בית שמאי ושמוא היפך יש בספרים ושהקשית משלשה שאכלו אינן שאין ליחלק ונשתדלת בקושיא זו והתמהת בדבריך כלפי ליה כבר פירשתי לך מתחלת התשובה לא זו הדרך ולא זו העיר אינן בברכה ראשונה שהיא המוציא או בורה פרי ואחת מקשה מזכרת המזון או ברכה אחת מעין שלש כוללם בחדא מתתא מחתינהו ועוד אפילו נימא דבברכה אחרונה עסקינן ליכא קושיא דהיינו טעמא שאין השלשה רשאים ליחלק שאין ברכת השלשה ברכת האחד עד שנאמר חשיבות החילוק יתר מזכרות האחד דהשלשה ברכה מתוספא להו והיא ברכת המזון ומפני זה אינן רשאים ליחלק תדע דשנים שאין להם ברכת זמן מזה ליחלק הלכך קושיא זו סיועא היא ושהקשית על פירושו שפירוש דברי רב אכל שחר דברים ולשון התלמוד אכל יין כמה תמיהא קושיא זו וכי לתינוקות של בית רבן השיב עד שיטעך להעתיק לשון התלמוד מלה במלה וירחיב צירוף כאשר ישיבו החכמים למקלם השואלים לא השיב ז"ל ופירש אלא לחכמים גדולים ולפיכך הספיק לו עמם ראשי הפרקים ודאי אין כתוב בתלמוד אלא אכל יין אלא מהיו אם יין חשוב לא בעי הסיבה קל וחומר שחר הדברים שאין פחותין ממנו דלא בעי הסיבה מתחלת דבריו תלמוד דאמר וכן היין חשוב מכל המשקין והפירות ושקשה לך אמאי אמר ר' יוחנן אפילו יין ולא אמר חף יין אינן בו מקום קשה שהיין חף"פ שהוא חשוב אין חשיבותו אלא לגבי משקין ופירות אכל לגבי הפת לא דהפת חסונה ממנו ואינה עמה במעלה אחת בחשיבותו ולפיכך אמר ר' יוחנן אפילו יין בעי הסבה כלומר דמה דהפת שהיא חסונה מכל היא בעי הסבה ואחר כך יבדל אחד לכל אכל יין כשאר הדברים ולא בעי הסבה אלא אפילו יין דגרעי חשיבותיה מן הפת הואיל ויש לו חשיבות לגבי שחר המשקין והפירות בעי הסיבה ואחר כך יבדל אחד לכל ושקשה לך בתירוצך הגמרא וכן משום דדעתיהו למיעקר יחשיב ליה יין והוי כפת לאו הכי היא אלא כך ענין הדברים שאני אורחים דדעתיהו למיעקר כפרודין דמו ולא מצי אחד לברכי לכולם ולפיכך כל אחד ואחד מברך לעצמו משום סלוק הקיצון בכוונתם לעקורא לא משום החשיבות ולולי דדעתיהו למיעקר היה אחד מברך לכל ח"ע"ג דלא הסיבו לטעמיה דרב ודאקשינן על לישא ברתא דרב מסיפא דבריתא ויהא קתני אחד מברך לכולם אלמא קא ממני ליה הסיבה פשיטא מילתא לחדא אפירושא דאנכר ביה ז"ל לפי שאמר רב בלישנא ברתא לא שנו אלא פת דמהני לה הסיבה אכל יין לא דשמע דהכי דיניה דאחד מברך לכל אפילו בלא הסיבה ולא אהני ביה הסיבה מידי אקשינן ליה מסיפא דבריתא דאמר זה עלו והסבו בל להם מים וכו' בל להם יין ח"ע"פ וכו' אחד מברך לכולן למימרא דהניא ליה הסיבה ולולי הסבה כדאמר עלו והסבו ולא היה אחד מברך לכולם אלא כל אחד ואחד מברך לעצמו על זה היין שבל להן כשהן מסובין ופריק רבא שאני התם דמיגו דהניא לי הסיבה לפת אהניא ליה נמי ליין כלומר לא אמר התנא בבריתא עלו והסבו מפני היין שכן דין היין לטעמיה דרב אפילו לא הסבו אלא מפני הפת הוא דאמר העלו והסבו וזה הוא פירש מיגו דמהניא ליה הסיבה לפת אהני ליה נמי ליין ושאמרת שלפי פירוש ז"ל היה לרב לומר לא שנו אלא פת דאהני ביה פירושם תראה מהלל הדברים שלא דקדקת הפירוש שאמר עד שתיצן ענינו בטוב ואני ארחיב לך בדברים עד שיתבררו לך ענין דבריו ז"ל משעו שהוסיפה ענין שלא היה בתחלה וכן אמר רב לא שנו אלא פת דמהני ביה הסבה שקודם הסיבה היה כל אחד ואחד מברך לעצמו ומהני הסיבה לדושי דין אחר שיהיה אחד מברך לכולן ואי בלא הסיבה כל אחד ואחד מברך לעצמו אכל יין וכל שכן שחר דברים לא מהני להו הסיבה מדי שלא נתוסף בהם כלום שדינם קודם הסיבה כדינם אחר הסיבה שזמן שיהיו רבים אחד מברך לכל הילכך לא מהני להו הסיבה מידי אלא בין הסיבו או לא הסיבו דהין אחד כל אינו הפרוקים והפירושין ח"ע"פ שאינן מפורשין בתשובתו ז"ל יוצאין הן מכה אותן הדברים המעושים שהשיב לה' יונתן ז"ל וזה שמתק מלהרחיב בפירוש לפי שתשובתו לחכמים גדולים היתה ואין מפרשין לחכם והפירוש החדש שאמרת שקבלתם שהשיתם בו היין והפת לשחר הדברים לא ידעתי אמאי קא סמכיתו ביה שאין לו ראיה ברורה מוכחת

ברכת אברהם

נוכחת עליו ודברים שאין להם טעם הם אצלנו וכבר פירשנו כל הספיקות שהקשיתם בה על הפירוש שפירש הרב ז"ל ויראה שהוא הפירוש הנכון ...

שאלה בוג.

האי דקא פסיק הרב ז"ל שאין אדם הבא על חייבי לאוין לוקה אלא אם קידשה והקשה עליו ר' יונתן הכהן ז"ל מהא דאקשי צפרק אלו נערוות על רבא דסבר דלר' מאיר חידוש הוא שחידשה תורה בקנס ואפילו במקום מיתה משלם מתניתין במאן מוקמה לה אי כר' מאיר קשיא בתו אי כר' נחוניא בן הקנה קשיא אחותו אי כר' יצחק קשיא ממוזרת דהא קימא לן דאין לוקה עליהן אע"פ שלא קידשו והשיב לו ז"ל שאין לסמוך על הקושיא זו שאין מניחין תלמוד ערוך ופוסקין הלכה ממשא ומתן שהרי עולא ור' יוחנן וריש לקיש וכמה נשאו ונתנו במשנה זו וקשיא לי אסאי מיימרא טובא שהרי לא נחלקו עולא ור' יוחנן וריש לקיש וכמה אמוראי בסביריהו לא בתירוק רמיא רמיא חייבי כריתות אחייבי כריתות דהכא תנן יש להן קנס והתם תנן דלוקין עולא ור' יוחנן אוקימו מתניתין דהכא היכא דליכא מלקות עולא אוקמה בנערה וקא סבר כל היכא דליכא ממוין ומלקות ממונא משלם וכולי ור' יוחנן אוקמה בשלא התרו בו וריש לקיש אוקמה כר' מאיר דקא סבר לוקה ומשלם ועל דברי שלשמן ממוזרת מיתרצא וליכא לאקשויה בה ולא מידי אלא לרבה דקסבר אליבא דר' מאיר חידוש הוא שחידשה תורה בקנס דאע"ג דמיקטיל משלם קשיא ליה בתו דפטרינן או כר' נחוניא בן הקנה קשיא אחותו או כר' יצחק דלית ליה מלקות בחייבי כריתות קשיא ממוזרת דאית בה מלקות לדברי הכל הלכך לאו ממשא ומתן ילפינן דהא לאו דחיתא היא ולא דילמא היא אלא תלמוד ערוך ודאי. ועוד אמר ז"ל שגם חכמי משנה חולקין הרבה בדבר זה ומעולם לא מצינו שום תנא שאמר דבר זה וגם אמר ז"ל שיש לומר שר' יצחק חולק בדבר זה וסבירא ליה שכל בועל חייבי לאוין בהתראה לוקה כאביי ואינה הלכה וכי מחלוקת ר' יצחק צפרק ואלו הן הלוקין בדבר זה היא לא נחלק ר' עקיבא ור' יצחק אלא בחייבי כריתות רבי עקיבא סבר ישנן בכלל מלקות ארבעים ור' יצחק סבר אינן בכלל מלקות ארבעים אצל בחייבי כריתות ליכא מאן דפליג דחייבי ומאי דמקשי רב פפא אליבא דרבא אי כר' יצחק קשיא ממוזרת לאו משום שיש לר' יצחק בממוזרת סבירא אחרינה אלא הכי קאמר אי ניחא ליה אליבא דר' יצחק מחייבי כריתות תיקשי ליה מחייבי לאוין כלומר בשלמא כולבו מתרצי חייבי לאוין כדמתרצי חייבי כריתות אלא לרבה אליבא דר' יצחק דלא קשיא ליה מחייבי כריתות היכי מיתרין חייבי לאוין ולהכי מסיים בה הניחא אי סבר כר' יוחנן דהיכא דליכא התראה פטור מן התשלומין והיכי דליכא התראה חייב בתשלומין מתרין סבא בחייבי לאוין אליבא דר' יצחק כר' יוחנן אלא אי סבר לה כריש לקיש דאמר כיון דאלו אתרו ביה פטור היכא דלא אתרו ביה גמי פטור במאן מתרין לה וכו' ועוד אמר שיש לומר שר' יצחק סבירא ליה בממוזרת כסבירא דעולא באחותו שהרי אמר עולא שהמלקות באחותו בוגרת לא בנערה כדר' יצחק איפשר דהיכי סבירא ליה בממוזרת. ואומר אני חדא דלא איפשר דהא קא מתרין רבה אליבא דר' יצחק בממוזרת כר' יוחנן באחותו לא קשיא הא דאתרו ביה הא דלא אתרו ביה ועוד מאי נפקא מינא אם סבירא בממוזרת כסבירא דעולא באחותו וכי עולא סבר דליכא חיוב מלקות עולא לא פטר מן המלקות אלא משום חיוב הממוין והכי קאמרין אלמא קסבר עולא כל היכי דליכא ממוין ומלקות ממונא משלם מלקי לא לקי ולא משום דליכא דין מלקות ולפי דברי הרב בממוזרת בלא קידושין ליכא דין מלקות כלל ואפי' היכא דליכא ממוין כגון בעולה ועוד הא תריצנא אליבא דעולא אפי' תימא אחותו נערה במפותה ושועה ויתומה והתלמוד הערוך דאשכח שמוכח שאין הכא על חייבי לאוין חייב אלא אם כן קידש לוקה משום לא יקח בעל לוקה משום לא יחלל רצא אמר בעל לוקה משום לא יחלל רצא אמר בעל לוקה לא בעל אינו לוקה מה טעם לא יקח משום לא יחלל וכו' הוא סבר מדקאמרין במסקנא ומודה אביי במחזיר גרושתו וכולי ומודה רבא בכהן

תשובה.

לא ידעתי מחין לך שלא הקשה התלמוד על מהניתין דאלו נערות אלא מחייבי כריתות וזה
 תורף הקשיא מאלו הן הלוקין וכו' שהו' בחייבי כריתות וחייבי לאוין ומה ענין הקושיא
 אלא אחמי תנא הכא בחילוי נערות דמשלמין ותנא תס' בחלו הן הלוקין דלוקין והא קיימא לן
 האיגו לוקה ומשום ומי איכא מאן דסבירא ליה בחייבי לאוין דליכא מלקות עד שלא תהא הקושיא
 אלא מחייבי כריתות ועוד מאי האי דאמר דאמרינן אי ר' ינחק קשיא מוזרת הלכך אין רמיה
 דרמינן אלא לחייבי כריתות ולאין לחייבי כריתות בלדד כשיראש מדדריך שחמרת דרמינן חייבי
 כריתות לחייבי כריתות וכדמוה' לי שלא הביאך להאי סברא אלא מדהית הקושיא בנמרה על
 פיסקת הבא על אחוה' ולא ירדה לעומק הדבר שהתלמוד בא להקשות אפילו מחייבי כריתות
 דאית בהו' מלקות וכל שכן חייבי לאוין ולפיכך אמרינן בסוף אי ר' ינחק קשיא מוזרת כלומר
 אי ר' ינחק היא היא מהניתין דפטר חייבי כריתות ממלקות קשיא מוזרת דליכא מאן דפליג
 דהיא בחלקות ויראש מדדריך דמית שאלא מחרי ז"ל סובר שאין המשא והמתן דאלו נערות
 מוכח שחייבי לאוין לוקין בלא קידושין ולא היא אי זה ענין דדריי שעמוקיהם הם עניניהם הוא
 ז"ל אומר אע"פ שזו הלכה מוכח שחייבי לאוין לוקין בלא קידושין הואיל וזו ההלכה יש בה
 משא ומתן וחלוקה בין התנאים ואמוראים בהירוק המשנה וביאור עניניה אין ראוי לסמוך עליה
 בפסיקת ההלכה ולהניח תלמוד ערוך ודמית שזה שאמר וגם חכמי משנה חולקין בדבר זה הרבה
 בדבר חייבי לאוין אם הם לוקין בלא קדושין או אינן לוקין ולפיכך נסתמו ענין הדברים ואמרת
 ומעולם לא מנינו שום תנא שאמר דבר זה ואין ענין דדריי בצינתכס אלא כך שעולה ור' יוחנן
 ור' שמעון בן לקיש נשאו יגהנו בענין זו המשנה וגם חכמי משנה חולקין בעניניה וכן מנינו
 התלמוד הביא בתירומו מחלוקת התנאים כגון רבי מאיר וחכמים ור' שמעון בן מנסיא ור' עקיבא
 ור' ישבז ור' נחמיא בן הקנה וכל זה לברר שבזו המשנה וגמרה דיליה משא ומתן מרובה
 ומחלוקת רבות ולפיכך אין ראוי לסמוך על פסיקת ההלכה בענין מלקות של חייבי לאוין ממנה
 אלא ודאי התנאים לא מנינו להם חלוקה במלקות חייבי לאוין אם הוא בקדושין או בלא קידושין
 ואילו

8*

ברכת אברהם

ואילו היה לתנאים מחלוקת בדבר זה לא היה התלמוד שותק מלהעמיד מחלוקות אביו ורצו בתנאי ולענין מה שאמר ז"ל יש לומר שר' יצחק חולק וכו' ודאי מוקדם קשה ויפה הקשית בו שדבריו ז"ל סתומים ולא מסר בהם אלא ראשי הפרקים מפני כבוד השואלים אבל אהנו לפי שנסתפקו הדברים לכבודך נרחיב בהם ונאמר לפי שהקשה רב פפא לרבא מתניתין במאן מוקים לה אי כר' מאיר קשיא במו פירש דר' מאיר מחייב בתשלומין ובמתניתין פטר אי ר' נחוניה בן הקנה קשיא אחותו פירש דר' נחוניה פטר בתשלומין ובמתניתין מחייב אי כר' יצחק קשיא ממזרת פירש דר' יצחק אע"ג דפטר אחותו ממלקות בממזרת מחייב ודבר ידוע הוא שר' מאיר סבר אדם לוקה ומשלים ולענין קנס חידוש הוא שחידשה תורה אע"ג דמיקטיל משלם ור' נחוניה בן הקנה שהיה עושה חייבי כריתות חייבי מיתות בית דין לתשלומין ופטר חייבי כריתות שנגנן מתשלומין אין הלכה כדבריהם ור' יצחק דמחייב מלקות בממזרת ליכא דפליג עליה בהאי סברא כלל שהוא סובר דחייבי לאוין בלבד במלקות ור' עקיבא סבר דחייבא פטר בגמרא דאילו הן הלוקין שגם חייבי כריתות לוקין כחייבי לאוין הלכך בחייבי לאוין ליכא מאן דפליג דלוקין והלכה שאין בה ספק היא שממזרת ושאר חייבי לאוין לוקין ולאו סברא דר' יצחק בלחוד היא בה מיהו בגמרא דאלו הן הלוקין דהוא עיקר דברי ר' יצחק ור' עקיבא לא יתבאר אם מלקות של חייבי לאוין בקדושין או בלא קידושין אבל יתבאר שכל תנא ואמורא ואפילו ר' יצחק בממזרת ושאר חייבי לאוין לוקה ולפיכך הקשה התלמוד אי ר' יצחק קשיא ממזרת כלומר אפילו לדברי ר' יצחק קשיא ממזרת הילכך אי מוקינן להאי מתניתין כר' יצחק קשיא ממזרת ודחינן כר' יוחנן סבירא ליה והאי פירוקא ליכא למימר כולשו תנאי ואמוראי הוא אלא לדברי ר' יצחק בלבד כלומר האי מתניתין אי נימא לר' יצחק היא לא קשיא ממזרת דאקשינן דר' יצחק כר' יוחנן סבירא ליה כאן שהתרו בו כאן שלא התרו בו הילכך האי אוקימתא דהיא מוכחת דבהתראה לוקה בחייבי לאוין על כל פנים לא מנינו אותה אלא לתרוני דברי ר' יצחק כדאמרינן כר' יוחנן סבירא ליה לר' יצחק משמע ולפיכך אמר ז"ל בתשובתו ויש לומר שר' יצחק חולק בדבר זה וסבירא ליה שלל בועל חייבי לאוין בהתראה לוקה כאביו וכו' מפני זה הסירן שם לדבריו בגמרא דאלו הן הלוקין ולפיכך אין להקשות והיא מחלוקת ר' יצחק בפרק ואלו הן הלוקין בדבר זה ואילו נמא לו מחלוקת בדבר זה בפירוש היה אומר יש לומר הלא תדקדק ענין דבריו שלא אמר דרך חתך וכן זה שאמר ז"ל יש לומר שר' יצחק סבירא ליה בממזרת כסברא דעולא בלחוד וכו' זה הוא פירושו ויש לומר פירוק אחר אליבא דר' יצחק ר' יצחק סבר בממזרת כסברא דעולא בלחוד וכו' שפרק עולא לא קשיא כאן בלחוד נערה כאן בלחוד נערה בוגרת כר' יצחק כר' יאמר ר' יצחק כאן בממזרת נערה כאן בממזרת בוגרת וכשם שלא פירש עולא בלחוד נערה בוגרת נריכא התראה ואחר כך ילקה ואע"פ שכן הדין כך לא פירש ר' יצחק ולא פירשין אליביה דממזרת נריכא קידושין ואחר כך ילקה אע"פ שכן הדין ודקא קשיא לך לא אפשר דהא קא מתריץ רבא אליבא דר' יצחק כר' יוחנן לא קשיא דיש לומר חדא מינו תרי אמר רבא ויש לומר אמר ז"ל וודאי יש לומר ויש לומר ליכא קושיא דוחה זו האמורה בפירוש והטעם הראשון דאמר ביה ז"ל דיש לומר ר' יצחק כאביו סבירא ליה קרוב לדעת יותר מן האחרון ושהקשית על התלמוד הערוך שהביא ז"ל תורף כל קושיתך שמחלוקת אביו ורצו אינה אלא באיסורי כהונה דכתיב בהו קיחה ומחזיר גרושתו דכתיב בה הויה אצל בשאר חייבי לאוין לא וגם כן ראינו בדברי ר' אבהו דר' יוחנן ז"ל בקושיא שהקשה על אבא מארי ז"ל ובין שריתיו דבריו בין שגראה לך מה שגראה לו ביזמו וראו כמה תריצין דבריו ומדוקדקין פירושו כשם שנאמר באיסורי כהונה קיחה ובמחזיר גרושתו הויה נאמר בשאר איסורי לחוין ביאה בקהל וביאה בקהל לא הוי אלא בקדושין אבל זנות לעולם לא מיקרי ביאה בקהל מדע דאמר הכתוב במצרי ואדומי גנים אשר יולדו להם דור שלישי יצוא להם בקהל ר' ולא היה הכתוב יצוא דור שלישי זנות אלא בקדושין וסבא למדנו מפשוט זה שמצרי ואדומי דור ראשון ושני איסורי צעש דלאו הוה מכלל עשה וליכא למימר בזנות עשה אלא ודאי הלכך משמע ביאה בקהל בקידושין בלא ספק ואי קשיא לך מכלל חייבי לאוין יבמה לזר בלא בקידושין כתיב בה ביאה בקהל ולא קיחה לא קשיא מידי דהא כתיב הויה לא תהיה אשת המת החויה לחיש זר דרך הויה אשר רחמנא דין מחזיר גרושתו משנאסת הלכך אי אסת יכול לחלוק בחייבי לאוין

ברכת אברהם

לאוין ולאו באיסורי כהונה בלבד פליגי אלא בכל חייבי לאוין פליגי כדאמר ז"ל והרי נחזר
 דליכא עליה קושיא מכל אלו הקושיא ואי איכא עליה קושיא בהאי ענינא אינה אלא מדבריו
 ז"ל בלבד ולא ראינו מי שקדקד אותה עליו והוא שאמר ז"ל בהלכות נערה בתולה היתה בתולה
 זו חסורה על האונס או המפתח אם היתה מהלכות כריתות כגון אחותו ודודתו והגדה וכיוצא
 בהן או שהיתה מחייבי לאוין אם התרו בו הרי זה לוקה היתה שם ההרשאה הוהיל ואינו חייב
 מלקות הרי זה משלם דהלכה זו לדבריו ז"ל קושיא שזו ההנהלה שהיא מחייבי לאוין אם אינה
 מקודשת לו בין התרו בו בין לא התרו בו אינו לוקה עליה ואם מקודשת היא בין התרו בו
 בין לא התרו בו אינה בת קנס דליכא לא פתוי ולא אונס הלכך קשיא ואני ממחין זה דלעולם
 בלא קידושין היא ואם התרו בו משום קדושה לוקה משום קדושה ואפילו אינה מאיסורה לאוין
 כל שכן אם היתה מאיסורי לאוין תדע שכן עניני דבריו ומפני זה אמר או שהיתה מחייבי לאוין
 ולא אמר או שהיתה מאיסורי לאוין שהפרש בין איסור לחיוב וכך אמר בתחלת הלכות אישות
 כל שאסר ציאתו צתורה ולא חייב עליו כרת הן הנקראין איסורי לאוין וכו' וקדשה ודאי מחייבי
 לאוין היא וזה שהצריך בסוף פרק שני שתכין עצמה לכך לענין חיובא היא במלקות לא לענין
 חיובא הוא אלא לעולם אם היה הוא צעדים והתראה לוקה ואע"ג דאנוסה היא הנערה ולאו
 בן קנס הוא וכמה ברור הוא תירוק זה למצינים ומתוך דבריו למדנו אותו שהוא ז"ל אע"פ שהצריך
 בראיותיו החזקים לקידושין באיסורי לאוין ואחר כך ילקה עליהן לאו למימרא שיש צעל אחת
 ואיסורי לאוין צעדים והתראה והיא בלא קידושין לא שייך בה מלקות כלל אלא לעולם לוקה
 אצל משום איסור קדשה לא משום איסורי לאוין ותדע שכן אמר בהלכות ציאות אסורות כל
 כהן שנשא אחת מהשלש נשים בין גדול בין קטן ובעל לוקה ואם באו עליה דרך זנות אינו
 לוקה משום זנות או גרושה או חללה כלומר אלא משום אחד והוא איסור הקדשה וכך אמר
 בפרק חמשה עשר צעל ולא קידש אינו לוקה משום מומרת כלומר אלא משום קדשה ואם יש
 נפש אדם לומר אם כן למה לנו זה הדקדוק כולו והוהיל והוא לוקה מה לי משום קדשה מה
 לי משום איסורי לאוין נאמר לו כמה הוהיל ז"ל בזה הדקדוק שיש התרו בו משום איסורי לאוין
 אינו לוקה ואם התרו בו משום קדשה לוקה כגון כהן שצא על גרושה או ישראל שצא על מומרת
 בלא קידושין אם יאמרו לו צעת ההתראה פרוש דגרושה היא או מומרת היא וחייב אתה עליה
 מלקות ולא פירש אלא עבד אינו לוקה בהתראה זו כמאן דליתא דמיא שלא השם שהתרו בו
 עליו הוא השם שחייבו בו יאם יאמרו לו פרוש דקדשה היא הוהיל ואין שם לא כתובה ולא קידושין
 ולא פירש חייב מלקות שהשם שהתרו בו עליו הוא השם שחייבו הנה הרהבנו בתשובה זו דהלכה
 חמורה היא וצריכה דעת רחבה מרובה וצינה יתירה ולא השארנו בה מקום קושיא עליו כלל
 כסייעתא דשמיא

שאלה מד.

אמר הרב ז"ל בתחלת ספר נשים מזה עשה של תורה לקדש את האשה בחד משלשה דברים
 בכסף או בשטר או בציאה ובשטר מדאורייתא ובכסף מדברי סופרים וקשיא לי בגוה תחלה
 דאי חיובא דאורייתא לקדש בחד מן השלשה דברים נמלאת קידושי כסף דאורייתא ואמאי הדר
 אמר בכסף מדברי סופרים ואי אמרת מדאורייתא חייב לקדש בחד ממשנים הכי נפיק ידי המנה
 בכסף שהוא מדרבנן היכי אשכחן חיובי דאורייתא מיפטר במידי דהוא מדרבנן ועוד אי קדושי
 כסף דרבנן הוא נפקא מינה שהבא עליה במזיד פטור ממינת בית דין ושוגג פטור מן החטאת
 ולא אשכחן דפליגי רבנן בין קדושי כסף ובין קדושי שטר וציאה אלא נכולה הבא על ארוסה
 חייב סקילה ואי שוגג חייב חטאת ובכולהו הולד מומר אי גמי דקדושי כסף דרבנן נפקא מינה
 שהמקדש בכסף ובא אחר וקידשה לאחר כן בציאה או בשטר מקודשת דאמי דאורייתא מבטיל
 דרבנן ולא אשכחן דהכי הוא אלא אין קידושי קדושין וחייב על ציאתה ואין צריכה מנוח גט
 ועוד

ברכת אברהם

ועוד אמר עולא דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שנאמר ובהן כי יקנה נפש קנין כספו ומה טעם אמרו אינה אוכלת וכו' וליכא למימר דאכילת תרומה מדרבנן אלא שמע מינה דאוריתא היא ובפירוש הוא אומר דבר תורה וכן מהא דאמר ליה אביי לרבא דקאמרת שלש תנן ארבע לא תנן מילתא דכתיבא בהדיא קתני מילתא דאחיה צקל וחומר לא קתני שמאי דקידושי כסף בהדיא כתיבי ועוד מאי שנא שטר מכסף שטר מהקישא נפק וכסף מגזרה שום נפיק ואם כן תרויכו מדרשא קאתי לן ואי סבירא ליה דכל מידי דאתי מדרשא דרבנן הוא אפילו שטר נמי ואי דאוריתא אפילו כסף דאוריתא היא ועוד קשיא לי על עיקר מיימריה ז"ל שהקידושין מוזהר על אדם חוץ ממונות פריה ורביה ואי מוזהר בפני עצמה היא קשיא הא דקא מתרצינן בפרק ואלו מגלחין לא מיבעי קאמר לא מיבעי לארס דלא קא עביד מוזהר שאסור אלא אפילו לישא דקא עביד מוזהר נמי אסור ...

תשובה.

לא הגיעו הספרים שלכם בטוב וכמדומה לנו שקודם שתיקן אבא מארי ז"ל הלכה זו העתיקו אותו שכן היה סובר בתחלה שקדושי כסף דרבנן ולאז משום דכסף אתי מדרשא אלא כמדומה לי מהא דמקשינן בתחלת גמרא דכתובות מי איכא מידי דמדאוריתא לא הוי גיטא ומשום נגיעות ומשום פריעות שרינן אשת איש לעלמא ופרקינן אין כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקינה רבנן לקידושיה אמר ליה רבינא לרב אשי הא תינה איכא דקדיש בכספא צביאה מאי אמר ליה שויו רבנן בצעילתו צעילת זנות ושמיא גראה לו ז"ל כשתיקן הספר שראיה זו רחוייה ושלח אמרו הא תינה דקדיש בכספא משום שקידושי כסף דרבנן אלא משום שקדושי כסף אפשר למימר בהו כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכאלו תנאי הוא בקידושין אצל צביאה מאי איכא למימר כל הבעל אדעתא דרבנן צועל ורחינן דאפילו בצעילה שויו הא רבנן בצעיל' וכו' צעילת זנות ומכל מקום נוסח דבריו המתוקנים בכתב ידו כך בכסף או בשטר או צביאה ושלשתן דין תורה ואותה הקושא שהקשית על עיקר דבריו לא קשיא עליה שבמנין הממונות בתחלת הלכה אמר שהמזוה לישא אשה בכתובה וקידושין ולא אמר לקדש אשה וכן אמרינן לישא דקא עבד מוזהר וזה שאמר וליקוחין אלו ממונות עשה לפי שהיא תחלת ממונות הנשואין וכך אמר בתחלה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה שנאמר כי יקח איש אשה ובא אליה אצל קידושין בלא נישואין ודאי לא השלים המזוה עדיין וממונות פריה ורביה מוזהר אחרת היא שממונות פריה ורביה כשיהיה לו בן או בת קיים המזוה וממונות הקדושין והנשואין אפילו יש לו כמה בנים וכמה בנות ויש עמו כמה גוים כל אשה שירצה לישא אותה מוזהר עליו שישא אותה בקדושין ועיין בדבריו ז"ל בספר ממונות ויתבאר לך ההפרש שבניניהם ואין צנו נורך להאריך בדבר זה ...

שאלה בזה.

ומצאתי שאמר ז"ל בהלכות מקוה ואפילו שכת הכלים תחת הנגור פסולה גזרו על השכת מפני המניח וקשיא לי בגוה דהא גזרה זו מחלוקת ר' מאיר ור' יוסי אליבא דבית הלל דתנן המניח כלים תחת הנגור אחרת כלים גדולים וכו' עד אחד המניח ואחד השוכח כדברי בית שמאי ובית הלל מטהרין בשכת אמר ר' מאיר נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל ומורדים בשכת בחצר שהוא טהור אמר ר' יוסי עדיין מחלוקת במקומה עומדת הלכך לדברי ר' יוסי טהורין הן אליבא דבית הלל וקיימא לן דר' מאיר ור' יוסי הלכה כר' יוסי ובית שמאי במקום בית הלל אינה משנה וגזרה זו כדאיתן לאוקמה משמונה עשר דבר שגזרו בו ביום אקשינן הגימא לר' מאיר אלא לר' יוסי שצטרס הוין ובטלה לה ונמנו ורבו ואוקימנא אחריתי למנינא ולא עוד אלא אפילו

ברכת אברהם

אפילו שכן כלים נחזר ק"ה פסק ז"ל שפסולין דהכי קאמר וכן גזרו על השכח נחזר בשעת קישור עבים משום מניח ומכלל דבריו נראה לי דק"ה סבר לא נחלקו ר' מאיר ור' יוסי בשוכח תחת הנזור שנמנו ורבו ולא נחלקו אלא בשוכח נחזר דקאמר ר' מאיר הכל מודים שהוא טהור ואמר ליה ר' יוסי עדיין מחלוקת וכו' ומימרא דמשרשיא דבי ר' אמי דקאמר הכל מודים הניחן בשעת קישור עבים וכו' על השכח נחזר אתאמרה וליכא למימר הכי מתרי אנפי חדא דאי ר' יוסי אסיפא פליג רישא לא פליג אמאי דחין הניחא לר' מאיר אלא לר' יוסי שצבר הויין הא ר' יוסי מודה וליכא למימר משום סיפא דחין ומשום רישא לא דחין דאי לא דחין משום רישא אמאי לא קמא לה השכח תחת הנזור מומינא ואמאי אנטרבינן לאוקומי אחריתי באתריה הא נחזר סגיא לן ועוד אי משרשיא. דבי ר' אמי אשוכח נחזר אתא לאשמועין הא בית הלל סברי בטלה מחשבתו ובית שמאי סברי לא בטלה וכו' ור' מאיר סבר כולכו סבירא להו בטלה מחשבתו מיבעי דאי אמרת בשלמא משרשיא דבי ר' אמי אשוכח תחת הנזור אתא לאשמועין שפיר דהכי קאמר הכל מודים כלומר ר' מאיר ור' יוסי הניחן בשעת קישור עבים דברי הכל כלומר בית שמאי ובית הלל סברי טמאין ולא בגזרה אלא משום שמעשו מוכיחין על מחשבתו כדקאמרינן בעלמא גבי מעלה פרותיו לגג בשעת פיצור עבים דברי הכל טהורין דלא עבר ולא מידי ולא נחלקו בית שמאי ובית הלל ונחלקו גמי ר' מאיר ור' יוסי בתרויכו ר' מאיר סבר נמנו ורבו ומשמונה עשר דבר הוא ור' יוסי סבר עדיין מחלוקת במקומה עומדת ואינה משמונה עשר דבר אלא שהניחן בשעת קישור עבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו בית הלל סבר בטלה מחשבתו כלומר שהיתה נכרת מתוך מעשיו ובית שמאי סברי לא אמרינן בטלה מחשבתו וגזרינן עליה דפוסלין את המקום משום מניח בכונה בני האי גונא אלא אי אמרת משרשיא דבי ר' אמי אסיפא אתא לאשמועין היכי מפרשת לה הא איכא קושין דלעיל הלכך זין שכן תחת הנזור זין שכן נחזר טהורין נחזר טהורין הן משום דדברי הכל היא ותחת הנזור טהורין דמחלוקת ר' מאיר ור' יוסי היא וסלכא כדברי ר' יוסי אליבא דבית הלל דקסבר מחלוקת במקומה עומדת.

תשובה.

כמה תמימות באילו הקושיות מן הלשון עצמו אתה למד שלא נחלקו תנא קמא ור' יוסי אלא בשוכח נחזר שכן אמר תנא קמא המניח כלים תחת הנזור אחד כלים גדולים וכו' פוסלין את המקום אחד המניח ואחד השוכח כדברי בית שמאי בית הלל מטהרין בשוכח אמר ר' מאיר נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל פירוש ולפיכך השוכח תחת הנזור פוסלין ולא פליג ר' יוסי על ר' מאיר דזה וחזר תנא קמא ואמר ומודים בית שמאי בשוכח נחזר שהן טהורין כלומר לא פליגי בית שמאי על בית הלל בשוכח נחזר ולא פליג ר' מאיר על תנא קמא דזה אצל פליג ר' יוסי על תנא קמא דזו דאמר ומודים ואמר הוא עדין מחלוקת במקומה עומדת וכסם שנחלקו בית שמאי ובית הלל בשוכח תחת הנזור כך נחלקו בשוכח נחזר ואילו היה הדבר כמו שעלה על לבך שר' יוסי חולק על ר' מאיר נמנו ורבו בתחלה היה לו לחלוק וכך היה צריך לומר אמר ר' מאיר נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל ור' יוסי אומר עדין מחלוקת במקומה עומדת ואמאי שתיק התנא על מחלוקת ר' יוסי ולא שנאה אלא על פסקת ומודים דהוא ענין אחד ושקשה לך על זה הפירוש מדאקשינן בגמרא הניחא לר' מאיר אלא לר' יוסי חסרון להו ודאי קושיא יפה היא אצל איכא לתרזי ולא דחין לשון המשנה ומשנינן גזרת הענין דזו הקושיא דאיכא למימר הואיל ומילתא דכלים לר' מאיר פסיקא נזכור ובחזר חדא מדרבו וחדא מדרבו דר' מאיר לא פליג על תנא קמא במודים בית שמאי בשוכח נחזר ומדלא פליג עליה כותיה סבירא ליה ולפיכך חשבינן אליבא דר' מאיר האי מתניתין מומינא אלא לר' יוסי דאמר דמילתא דכלים לא פסיקא דהא נחזר איכא מחלוקת לדבריו ולא יכול למימני מניח בכלים דלא פסיקא מלתיהו נזכור ונחזר אליבא דידיה ולפיכך נפקא מילתא דכלים מומינא לטעמיהו וחסרון להו ראייה לזה הפירוש הנכון הא דאקשינן בזה הכי הניחא לר' יוסי אלא לר' מאיר טפיה ליה כלומר לר'

ברכת אברהם

לר' יוסי דמפיק מלתא דכלים ממנינא הואיל ויש בה מחלוקת וליכא לממניה ניחא ליה אי חשיב תינוק גוי מכלל המנין לא טפיין ליה אלא לר' מאיר דפסיקא מלתא דכלים ולפיכך אי אפשר לאפוקה ממנין אי חשיב תינוק גוי כשאמרת דהוא ממנינא הוא טפיין להו ופריקין ר' מאיר אוכלין וכלים חדא חשיב להו ואי כדפליק אדעתיו דפלגין גזר מחזר כשנראה מקושתך על פירוש הרב ז"ל דאמרת בכלל אלא לא קמא לה השוכח תחת הגזר ממנינא וכו' לו היה הדבר כן שהגזר והחזר מחולקין עד שיכול החולק בחד מהם למנות השני היו שנים במנין ולעולם קשיא לר' מאיר וטפיין להו ואע"ג דחשיב אוכלים וכלים שנטמאו במסקין בחדא הלכך ליכא לפירושי אלא כדפרשין ושקשה לך מדרגסיתו בית הלל סברי בטלה מחשבתו ובית שמאי סברי לא אמרין בטלה מחשבתו התשובה שאין לשון התלמוד כך אלא בהרבה ספרים חקרנו ובתוב בהם מר סבר בטלה מחשבתו ומר סבר לא בטלה מחשבתו ולעולם אימא לך מר דהוא' תנא קמא ומר דהוא ר' יוסי כדפרש אבא מארי ז"ל בפירוש המשנה במסכת מקווא ולא קשיא ליה מידי.

שאלה ב.

ואמר הרב ז"ל בספר הפלאה שלו האומר הרי הן עלי כזכור הרי אלו מותרין שאין קדושתו בידי אדם ואינו יכול להתפסו בידו של יקדים איש חותמו והא פלוגתא דר' יוסי ור' יעקב היא דתניא הרי עלי כזכור ר' יעקב אומר ור' יוסי מותר מיהו לאו מהאי קרא מיתי' לה ר' יוסי דהכי אמרין לקמן היינו טעמיה דר' יוסי דשרי דאמר קרא כי ידור עד שידור דדבר הגדור לאפוקי כזכור דדבר האסור הוא ואוקמינן טעמיה דר' יעקב מדכתיב לה' לרבות דבר האסור וכיון דאקשינן עליה דר' יעקב והא צעינן דבר הגדור ופריק דכזכור נמי דבר הגדור הוא כדכתיב ר' מאיר מניין לנו לזכור צתוך עדרו שמאלה עליו להקדישו תלמוד לומר הזכר תקדיש ועד כאן לא פליג עליה ר' יוסי אלא משום דאי לא מקדיש ליה נמי הוי קדוש אבל מלא יקריב ליכא מאן דמיתי מנייה ראייה שאין מקדישין אותו לשם כזכור דהא מנייה להקדיש אותו מדכתיב הזכר תקדיש וכולהו תנאי לא ילפי מלא יקדיש אלא שלא ישנה אותה מקדושה לקדושה ולא עוד אלא כל הקדשים מכאן למדין שאין משנין אותן מקדושה לקדושה והכא תניא בספרא ר' ישמעאל אומר מנין שלא יקדיש אדם כזכור תלמוד לומר כזכור לא יקדיש איש אותו וכול לא יקדישנו הקדש עילוי תלמוד לומר הזכר תקדיש מה ראייה וכו' אין לי אלא כזכור מנין לכל הקדשים שאין משנין אותן מקדושה לקדושה תלמוד לומר כזכרה לא יקדיש איש אותו וכול לא יקדישם הקדש עילוי תלמוד לומר כזכרך וצאנך תקדיש וכן נמי ר' עקיבא ולא פליגי אלא במשמעות דורשין הא למדנו שאין הפרש בין כזכור לשאר קדשים מה כזכור אין משנין אותו מקדושה לקדושה אף שאר קדשים כן ומה כזכור מקדישין אותו הקדש עילוי מדכתיב הזכר תקדיש אף שאר קדשים כן ואם כן ליכא למילף מהאי קרא שהמתפס נדרו כזכור מותר אלא אי סבירא ליה דהילכתא כר' יוסי נימא טעמיה דר' יוסי ועוד הא לא שמעינן ליה לר' יוסי דיש חילוק כזכור אלא בין אמר הרי עלי כזכור ובשרו מונח לפניו ובין אינו מונח ובין לפני זריקה ובין לאחר זריקה מותר דהכי מוקמינן ליה לעולם לפני זריקה והיינו טעמיה דר' יוסי דשרי דאמר קרא כי ידור וכו' עד שידור דדבר הגדור ואם כן כל שכן לאחר זריקה דהתירא הוא והאי לפני זריקה בין מונח לפניו בין אינו מונח דעד כאן לא אצטריך תלמודא לאוקומי צביא דר' אמי דר' חמא כגון שהיה מונח לפניו אלא בלאחר זריקה דם' דענין אמי דילמא בעיקרו קא מתפס אבל לפני זריקה ומסתמא אתי והאי סתמיה דכזכור סבר ר' יוסי דמותר משום דלאו דבר הגדור הוא ואם כן קשיא מה שאמר הרב ז"ל לאחר כן היה לפניו בשר קודש אפילו היה בשר שלמים אחר זריקת דמים שהוא מותר לזרים ואמר הרי עלי כשם זה הרי אלו חסורין שלא התפס אלא בעיקרו שהיה אסור אבל אם היה בשר כזכור אם לפני זריקת

ברכת אברהם

דמים הרי זה חסור ואם לאחר זריקת דמים הרי זה מותר ויש לומר דהא צורח ובי מאחר שהטעם שאין הצורך דבר הנדור מה לי לפני זריקה ומה לי לאחר זריקה ומה לי מונח לפני ומה לי סתם הא לא דמי אלא לבשר חזיר ולעבודה זרה חי סבר ליה כר' יעקב שאסור אפילו סתמה אסור ואפילו לאחר זריקה נמי כשאר קדשים הוא או סבירא לן בצעיא דר' חמי בר חמא בעיקרא קא מתפס אפילו צבור נמי ואי פשטינן לה בהתירה קא מתפס אפילו בצחאי שלמים מותר הוא.

תשובה.

במופלא מן אל תדרוש ובמכוסה מן אל תחקור בחיך אמור לי מאחר שדבריו מופלאים בעיניך עד שלא הבין דקדוק עניניהם למה תמהר להקשות עליהם ואראה בדבריך כאילו אתה מתעמק בהם ואני אומר לך וי הכניסך לכך עד שנוקשת באמרי פיר דמית שאבא מארי ז"ל נעלמה ממנו אותה הצריחא שהצאת בקושייתך ושגגה לך סוד שלא נגלה לו ואתה לא הבנת ענין דבריו ומפני זה נראה לך דאיכא קושיא עליו קודם כל דבר נוסח דבריו אינו כמו שכתבת ואינו יכול להתפסו בידו אלא ואינו יכול להתפסו בנדר שנחמר בו לא יקדים איש אותו ואהה דמית שענין אלו הדברים שאמר ואינו יכול להתפסו בנדר שאין אדם יכול להקדים הצבור ולעשותו צבור בנדר ומפני זה קשה עליך שהביא הראיה על ענין זה מלא יקדים איש שדכו אותו שאין ענין הכתוב אלא כמו שנאמר בספרא שלא ישנה הקדשים מקדושה לקדושה ועלה בלכך שאותה הצריחא לא ידע אותה או שמה שכתב אותה וראוי היה לך לעיין בדבריו בהלכות תמורה ותרצה אם זה הטעם שנגלה לך מפורש בדבריו או לא ואם חמלא אותו מפורש בדבריו מתבונן אם חכם גדול כמותו יסתרו דבריו זה את זה והוא לא ידע או לא ואחר כך אם לא יתבאר לך דקדוק דבריו תשאל על עניניהם או תקשה עליהם מהם ונפרש לך ומכל וכל נפרש לך הדברים בהלכות תמורה מפורשים הושגה את הקדשים מקדושה לקדושה עובר בלא תעשה שנאמר בצבור לא יקדים איש אותו שלא יעשו עולה ולא שלמים והוא הדין לשאר קדשים שאין משניין אותן מקדושה לקדושה וכו' ולמה נחמה שלא התבוננת בהלכות תמורה שזה פילפול יתר שאין אתה מתבונן בדברי החזון אלא במקומות שהן צענין תלמודך ראה לזה שזה שמלאת העולם בקושיית הקשים עליך אינן אלא צענין מסכתות שאתה מתעסק בהן הרבה לתמוה שלא התבוננת בדבריו בספר מצות שנתעסקת בקושיית עליו גם הוא הלא הדברים מפורשים בו ונוסח ספרא הפלא בעיניך כתוב בו במצות מאה ושבע ממנות לא תעשה אין זה אלא תמה גדול לבעלי החכמה ולעולם לא סתרו דבריו זה את זה מה שאמר בהלכות נדרים ואינו יכול להתפסו בנדר הוא אמר צענין אותן הדברים המפורשים בהלכות תמורה וכך פירוש הדברים הרי הן עלי בצבור הרי אלו מותרין שאין קדושתו בידו אדם פירוש בדבריו ר' יוסי וכתעמיש שאינו דבר הנידר והנידר והרחיב ז"ל והביא טעם אחר חוץ מטעם ר' יוסי לחזק הענין מנדר אחר ואמר ואינו יכול להתפסו בנדר שנאמר בו לא יקדים איש אותו פירוש ושמה תאמר אע"פ שאין קדושתו בידו אדם אלא בידו שמים ונמעי אמו יש לנדר בו תעלה בנדר שישנה קדושתו לקדושת עולה וכיוצא בה והואיל וכן יבא אסור בדבר הנידר אינו כן אלא לעולם אין לנדר בו תפיסה ואינו יכול לשנותו בנדר כמו שאמר בתמורה והביא הראיה שנאמר בו לא יקדים איש אותו ולפי זה הפירוש אין בדבריו מחלוקת ולא עליהם קושיא וכולם יונאים על שורה אחת למצינים אין בהם נפתל ועקש ואין התפיסה שנתכוין לה היא אותה התפיסה האמורה בגמר נדרים צענין דברי ר' יוסי כמו שדמית ותמחו צעלי התורה על זו הקושיא דאקשי לאבא מארי ז"ל דהא מצינו להקדים אותו מוכתוב הזכר תקדים כאלו אין אבא מארי ז"ל הוא האומר בהלכות צבורות צפירוש מצינו להקדים צבור בהמה טהורה ויאמר הרי זה קודם שנאמר תקדים לך אלהיך אין זו הקושיא אלא בזה ולענין הקושיא שהקשית בדבריו בצבור ודאי אבא גררר קושיא היא אבל מי שמתבונן בדבריו וידקדק בהם וירד לעומק ההלמוד יראה שאין בדבריו ולא עליו קושיא שהתפרש

ברכת אברהם

גדול בין המתים בצבור ובין המתים בצר צבור המונח לפניו קודם זריקת דמים שהמתים בצבור מתים דבר שאינו נדרר כר' יוסי שאין אדם יכול לעשות קדושת צבור ולהחזיר חולין צבור ותהיה אותה הבהמה מותרת לכהן ואסורה להדיוט בידו אבל צר צבור המונח לפניו הוא ודינו כדין צר שלמים שאינו נותר לאוכלין אלא בזריקת דמים וקדושת שלמים אדם יכול לעשותה בנדר הוי ליה מתים לקרבן בעלמא שהוא אסור ולפיכך יהא אסור אבל אחר זריקת דמים מותר על כל פנים אי נתר דינו באותה שעה אזלינן בהתירא קא מתים ומותר ואי צעיקרו שהוא צבור מתים מותר דאין הצבור נדרר וזה שעלה על לבך דהאי דאוקמינן בנמרה לא דכולי עלמא לפני זריקת דמים ומאי טעמיה דמאן שרי וכו' אפילו בצר צבור המונח לפניו הוא ולפיכך קשיא וסוגיא דגמרא על אבא מארי ז"ל אינו כן שכן לשון התלמוד לימא כתנאי הרי הן עלי כצבור ר' יעקב אומר ור' יוסי מתיר והתמהינן היכי דמי אי לפני זריקת דמים מאי טעמיה דמאן דאמר ותרגינן אלא לאו רמחמת צר זכתי שלמים צבור גביה וכו' ודחינן להאי תרואא לא דכולי עלמא לפני זריקת דמים ומאי טעמיה דמאן דשרי דאמר קרא וכו' הלכך להאי תרואא דהוא סוגיא דגמרא לאו בצר צבור המונח לפניו איירינן כלל דהך תרואא אידיה ליה אלא בצבור או בצר צבור שאין מונח לפניו איירי ור' יוסי אבל צבור לפניו לא אפשר ונחומה נקטין ביה דאסורא דאורייתא הוא וליכא בה קושיא אבל הדברים בתלמוד נריכין עיון וכבר פירשנו אותם כך...

שאלה בזה

ועוד אמר ז"ל בהלכות נדרים האומר לחבירו מודר אני ממך משמע דבר זה שלא ידבר עמו וכו' אבל אם אמר מודר אני ממך שלא אוכל כך או מופרשני ממך שלא אוכל כך וכו' הרי זה אסור לאכול לו וקשיא לי בהאי פסקא דהא ליכא מאן דסבר דמתניתין חדא קתני אלא שמואל דאמר טעמיה דאמר ליה שאני אוכל כך הו' מודרני ממך משמע דלא משתעינא בהדך ודחיק ומוקי לה למתניתין כר' יהודה ומתניתא דאיתותב מניה לעיל דקתני אסור מוקי להו כדרבנן וליכא למימר דאיהו כר' יהודה סבירא ליה דהא לא אוקמה כר' יהודה אלא משום דמתניתין קשיא כדאמרינן בסמוך ואבין ורבא דבתראי אינון לא אוקמי הא כר' יהודה ותרווייהו סבירא להו דמתניתין תרתי קתני מודרני ממך לחוד ושאיני אוכל כך לחוד דהא קאמר רבא אבא דאמרי אפילו כרבנן דאמרי גופו של ג' הרי את מותרת לכל אדם דעד כאן לא קאמרי רבנן ידידים שאין מוכיחות הוין ידידים אלא לגבי ג' שאין אדם מנאש אשתו של חבירו אבל בעלמא ידידים שאין מוכיחות לא הוין ידידים ואי פרכת ליה מהנך מתניתא דתניא מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך הרי זה אסור שאני אוכל כך הרי זה אסור מני לא רבנן ולא ר' יהודה ליכא לתרוי' אלא הכי קסבר מודרני ממך מרוחקני ממך הרי זה אסור שאני אוכל כך הרי זה לחוד כידים מוכיחות דמו ואם כן על כורחין לא מפרש מתניתין אלא תרי צבא מודרני ממך לחוד מופרשני ממך לחוד שהרי ידידים מוכיחות נינהו ורבא ודאי הוא דמני לטנא הכי דמתניתין לדברי הכל אבל שמואל לא מני דאי שני ליה למתניתין בדברי הכל אם כן הנך מתניתין מנו לא רבנן ולא ר' יהודה הלכך לא קמא ליה מתניתין אלא כר' יהודה וכל שכן דאבין מפרש מתניתין בתרתי ואע"ג דסבר ידידים שאין מוכיחות ידידים נינהו וכיון דפלוגתא דאבין ורבא היא הלכתא כרבא דקמיא לן ואם כן קשיא אמאי לא פסיק כרבא דמתניתין תרי צבא היא ובריתא לפרוש מתניתין קאמי הרי כתנאי לא הדרת אדוניי החכם מקצת דברים שנסתפקו לי ויש כמה דברים שלא היה לי פנאי להעתיקם ומכל מקום נריכין חזרה עליהן מפני שתלויין צעיקרים גדולים מעיקרי התורה ועוד הוקשה צעיתי כמה מקומות מספר המנוחות והנני מזכיר מקצתם והנשארים יש מהן נריכין ישוב פעם אחת ויש מהן שאר שיא מונח עד שיבוא אליהו ואלו שאני מזכיר בפעם הזאת.

ברכת אברהם

ת ש ו ב ה.

אם קריית לא שניתה ואם שניתה לא שלשתה ואם שלשתה לא פירשו לך מתורף קושימך כשתתבונן בדברי התלמוד שהבאת להקשות מהם יתבאר לך שאתה מתרץ דבריו ז"ל ואין אתה מרגיש דבר תירץ דברי שמואל דאמר דילמא מודרני ממך לא משתעינא בהך ולפיכך לא יסיה אסור לאכול לשמואל לימא מסבר סבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הוין ידים ואמאי דחיק שמואל וכו' ותירץ רבא מתניתין אמאי תני וכו' שמע מינה צענין ידים מוכיחות הוא דמודר אני ממך בלחוד ידים שאין מוכיחות ובתר הכי איפליגו אביי ורבא צידים שאין מוכיחות דגרסינן בתר הכי האי תירוצא לדברי שמואל איתמר ידים שאין מוכיחות אביי אמר הוין ידים רבא אמר לא הוין ידים ושקלינן וטרינן בפלוגתא דאביי ורבא טובא ואסיק רבא אנא דאמרי אפילו לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן דלא צענין ידים מוכיחות אלא גבי גט שאין אדם מגרש אשת חבירו אבל בעלמא ידים שאין מוכיחות לא הוין ידים והאי הוא מסקנא דגמרא צהאי ענינא הלכך בין לרבא דמוקים ידים שאין מוכיחות בעלמא חוץ מגט לא הוין ידים בדברי הכל בין לשמואל דדחיק ומוקים מתניתין כר' יהודה משום דסבירא ליה דכשם דאיפליגו ר' יהודה ורבנן בגט איפליגו בשאר מילי תרוייהו סבירא להו רבא ושמואל דידים שאין מוכיחות צנדרים לא הוין ידים מיהו רבא מוקים לה בדברי הכל ושמואל מוקים לה כר' יהודה בלחוד ומדרבא כשמואל סבירא ליה דידים שאין מוכיחות צנדרים לא הוין ידים והלכתא כרבא כדאמרת הילכתא גמי כשמואל דחד ענינא הוא מיהו אע"ג דהילכתא כשמואל דצענין ידים מוכיחות צנדרים לית הילכתא כותיה דמוקים מתניתין כר' יהודה בלחוד אלא מתניתין דברי הכל היא כדמתחזי מתרוצא דרב דהוא מסקנא דשמעתא ולית בה קושיא כלל הנה פירשנו לחכם הנכבד והנבון שי' כל המקומות שנסתפקו לו שעמדנו עליהם ואותן שלא היה לו פנאי להעתיק אותן לא ידענו מה הם ואם ירצה לשגר אותן ישגר אבל אחר שתישצו בהם ויעיין צעניניהם וישאל מחכמים שיהיו עמו ודבר שלא ימצא לו מפרש ישגר אותו שהזמן דחוק עלינו צענוניתנו הרבים מלמד פירוש התלמוד בלשון קל וחומר בכתב. וכבר הסבנו גם על שאלות ספר מנות ואין שבה להרבות מניין הקושיות וכל תלמיד יוכל להקשות כמה קושיות אבל שבה החכמים לפרש ולבדר ולפרק ולתרגם כה אמר מלך ישראל: רבדו אל יתהלל חוגר במפתח בריך רחמנא דסייען.